

EL LENGUATGE

Anar endreçat

En la llengua antiga —segons ens mostra el Diccionari Alcover-Moll— el verb *endreçar* s'usava amb una significació que en feia un equivalent del verb corresponent del castellà, «enderezar», però en l'ús actual són més aviat uns altres verbs de la mateixa família, formats amb d'altres prefixos, com *adreçar* o *redreçar*, o el primitiu *dreçar*, aquells als quals atribuïm aquesta equivalència. Només en el sentit de «dedicar (una obra algú)» el verb *endreçar* continua essent l'equivalent de «enderezar».

El verb *endreçar* és un verb transitiu que deu admetre també, però, l'ús amb valor absolut: *Es passa el dia endreçant*. El seu complement directe designa, habitualment, la casa, les seves habitacions o dependències, els diversos objectes del parament domèstic, incloent-hi la roba, els llibres, etc., i fins i tot, en algun cas, pot ésser una designació personal, tal com mostra l'exemple del Diccionari Fabra *Aquesta dona es passa el matí endreçant la canalla*. (Aquest exemple ha estat reprès per la Gran Enciclopèdia Catalana, però amb el canvi de *canalla* per *casa*, i amb el curiós afegiment d'un signe d'admiració).

Però al costat d'aquest ús del verb *endreçar*, fem servir el seu participi passat, *endreçat*, a tall d'adjectiu referit a un substantiu de designació personal, significat «que es plau a tenir les coses ben endreçades», amb què hauríem d'afegir-lo a la llista d'adjectius del català que provenen de participis passats però que tenen un valor actiu (com *cansat*, *agraït*, *pesat*, etc.). I, encara, amb aquesta mateixa forma hem creat la locució verbal *anar endreçat*, que significa «anar net i polit». No és gens rar, quan volem expressar una idea amb una mica d'èmfasi o amb certa insistència, que ho fem amb l'acumulació d'uns quants adjectius d'un valor més o menys equivalent. Podem dir, així, d'algú, sense por d'incórrer en una redundància exagerada, *Anava sempre net, endreçat i polit*, amb què, a més, expressem perfectament les idea que la netedat i la cura afectaven tant la seva persona com la roba que duia posada. Però algú, sens dubte amb la preocupació d'expressar sense equívocs aquesta doble idea, arriba a dir que «anava net i polit, amb la roba endreçada». Segons l'ús que coneixem i el que en diuen els diccionaris, això no és pas possible, car la roba endreçada vol dir, justament, a l'armari o a la calaixera.

Albert Jané